

รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว

วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๙

กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐๒-๙๕๕๑๕๑๔ โทรสาร ๐๒-๙๕๕๑๕๑๔

E-mail: Bio53@hotmail.com, doae_pmd@hotmail.com

๑. สถานการณ์ศัตรูข้าว

พื้นที่ปลูกตามรายงานของสำนักงานเกษตรจังหวัด ณ วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๙ จำนวน ๖๘ จังหวัด มีพื้นที่ปลูกข้าว ๓๘,๒๓๓,๔๖๘ ไร่ สถานการณ์ศัตรูข้าว ในสัปดาห์นี้

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล* พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๒,๕๒๖ ไร่, ข้าวอายุ ๔๐-๖๐ วัน จำนวน ๑๗,๑๖๑ ไร่ และในข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๔๕,๑๒๑ ไร่ รวมพื้นที่ระบาดทั้งหมด ๖๔,๘๐๘ ไร่ (ลดลง ๘,๓๐๘ ไร่) ในพื้นที่ ๑๗ จังหวัด โดยแบ่งเป็นส่วนภูมิภาค ดังนี้

ภาคกลาง จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี ชัยนาท ราชบุรี และจังหวัดนครปฐม

ภาคตะวันออก ๑ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

ภาคเหนือ จำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ลำพูน ลำปาง พิจิตร และจังหวัดแพร่

โรคไหม้ข้าว** พบการระบาดในข้าวระดับรุนแรงจำนวน ๑,๑๕๒ ไร่ และในระดับไม่รุนแรง จำนวน ๑๑,๓๑๘ ไร่ รวมพื้นที่ระบาดทั้งหมด ๑๒,๔๗๐ (ลดลง ๘,๖๕๘ ไร่) ในพื้นที่ ๑๖ จังหวัด โดยแบ่งเป็นส่วนภูมิภาค ดังนี้

ภาคกลาง จำนวน ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี พระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครปฐม

ภาคตะวันออก ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดชลบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม สกลนคร มุกดาหาร นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี

ภาคเหนือ จำนวน ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก เชียงราย และจังหวัดลำปาง

๒. การดำเนินงานควบคุมการระบาด

๒.๑ เจ้าหน้าที่กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ประสานงานติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว ภายใต้โครงการกำหนดจุดเฝ้าระวังศัตรูพืช (แปลงติดตามสถานการณ์ข้าว) เพื่อติดตามสถานการณ์ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และโรคไหม้ข้าว

๒.๒ ประชาสัมพันธ์แจ้งจังหวัดที่เคยพบการระบาดและพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาด ๔๒ จังหวัด เตรียมความพร้อมในพื้นที่ระบาดซ้ำซากเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดขึ้นอีก โดยได้จัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ทั้งหมดจำนวน ๘๐๙ แปลง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในพื้นที่เสี่ยง เตรียมความพร้อมในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอเรีย และรณรงค์ให้สมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใช้ควบคุมศัตรูข้าวในทุกพื้นที่

๒.๓ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคไหม้ข้าว ได้มีการรณรงค์ให้ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและการตัดใบหรือเกี่ยวต้นข้าวระยะกล้าที่แสดงอาการใบไหม้ไปทำลาย และงดการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนปริมาณมาก ในส่วนของพื้นที่ระบาดรุนแรงได้มีการใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมการข้าว

๒.๔ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ได้มีการรณรงค์ให้ใช้เชื้อราบิวเวอเรียในแปลงข้าวที่พบการทำลายของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และได้มีการขอความร่วมมือจากเกษตรกรให้หมั่นสำรวจแปลงข้าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันก่อนเกิดการระบาด ในส่วนของพื้นที่ระบาดรุนแรงได้มีการใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมการข้าว

๒.๕ กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ได้จัดทำโครงการจุดเฝ้าระวังศัตรูพืช (แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว) ในพื้นที่ ๔๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ยโสธร มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานี ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุดรธานี เลย หนองคาย สกลนคร ร้อยเอ็ด น่านแพร่ พะเยา อุดรดิถี เชียงใหม่ พิษณุโลก เชียงราย เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท อ่างทอง ลพบุรี นครปฐม ปทุมธานี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง และจังหวัดชลบุรี

๓. การคาดการณ์

สภาพอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา ในช่วงระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๗ กันยายน ๒๕๕๙

ภาคเหนือ	อุณหภูมิต่ำสุด ๒๑ - ๒๔ องศาเซลเซียส สูงสุด ๒๘ - ๓๓ องศาเซลเซียส มีฝนบางแห่ง ร้อยละ ๖๐ - ๗๐ ของพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุณหภูมิต่ำสุด ๒๒ - ๒๖ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๑ - ๓๔ องศาเซลเซียส มีฝนบางแห่ง ร้อยละ ๖๐ - ๗๐ ของพื้นที่
ภาคกลางและภาคตะวันออก	อุณหภูมิต่ำสุด ๒๒ - ๒๕ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๑ - ๓๔ องศาเซลเซียส มีฝนบางแห่ง ร้อยละ ๖๐ - ๘๐ ของพื้นที่
ภาคใต้	อุณหภูมิต่ำสุด ๒๑ - ๒๕ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๐ - ๓๔ องศาเซลเซียส มีฝนบางแห่ง ร้อยละ ๔๐ - ๘๐ ของพื้นที่

สภาพอากาศในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีฝนร้อยละ ๖๐ - ๗๐ ของพื้นที่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก มีฝนร้อยละ ๖๐ - ๘๐ ของพื้นที่ และภาคใต้ มีฝนร้อยละ ๔๐ - ๘๐ ของพื้นที่ ข้อมูลจากแปลงสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในสัปดาห์ที่ผ่านมา พบการกระจายตัวของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และโรคไหม้ข้าวในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก คาดว่าในสัปดาห์นี้สภาพอากาศเหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และโรคไหม้ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบการกระจายตัวของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก แพร่ ลำปาง ลำพูน สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนโรคไหม้ข้าว ในพื้นที่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม ฉะเชิงเทรา แพร่ ลำปาง เชียงราย พิษณุโลก ขอนแก่น มหาสารคาม สกลนคร มุกดาหาร นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี ขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในข้าวที่ใช้พันธุ์อ่อนแอ ปริมาณต้นข้าวในแปลงหนาแน่น มีการให้ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง หากพบการระบาดให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เพื่อดำเนินการควบคุมโดยทันที

๔. คำแนะนำในการควบคุมการระบาด

๔.๑ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๑. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น กข ๖ กข ๓๑ กข ๔๑ กข ๔๗ สุพรรณบุรี ๒ สุพรรณบุรี ๓ สุพรรณบุรี ๕๐ พิษณุโลก ๒ เป็นต้น และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวกันเกิน ๔ ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง

๒. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อนำองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศในแปลงนามาวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเองในการจัดการแปลงนา จากสถานการณ์จริง

๓. ในพื้นที่ที่มีการระบาดของที่สามารถควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน ๒ - ๓ สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้อง ควบคุมน้ำในแปลงนาให้พื้นดินพอเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน ๗ - ๑๐ วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๔. ใช้เชื้อราบิวเวอเรีย(เชื้อสด) อัตรา ๑ กิโลกรัม(๒ ถุง)/น้ำ ๒๐ ลิตร ควรฉีดพ่นในบริเวณที่พบในช่วงเช้าหรือช่วงเย็น

๕. ในกรณีที่จำเป็นต้องสารเคมีในการกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแนะนำให้ใช้สารเคมี ดังนี้

๑) ข้าวระยะกล้าถึงแตกกอ (อายุ ๓๐ - ๔๕ วัน)

- บิวโทรเฟซิน ๒๕ % WP ๑๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

- บิวโทรเฟซิน ๑๐ % WP ๒๕ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

- บิวโทรเฟซิน ๕ % WP + ไอโซโพรคาร์บ ๒๐ % WP ๕๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

๒) ข้าวระยะแตกกอเต็มที่

- อีโทเฟนพริกซ์ ๑๐ % EC ๒๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

- อีโทเฟนพริกซ์ ๕ % EC ๔๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

- คาร์โบซัลเฟน ๒๐ % EC ๑๑๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

- ฟิโนบูคาร์บ ๕๐ % EC ๖๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

- ไฮโซโพรคาร์บ ๕๐ % WP ๖๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

๓) ข้าวระยะตั้งท้องถึงออกรวง

- ไดโนทีฟูแรน ๑๐ % WP ๑๕ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

- ไทอะมิโทแซม ๒๕ % WG ๒ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

- โคลโทอะนิติน ๑๖ % ๖-๙ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร

- อิมิตาโคลพริด ๑๐ % SL ๑๕ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

- อีทีโพรล ๑๐ % SC ๕๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร

๔.๒ โรคไหม้ข้าว

๑. สำรองแปลงนา อย่างสม่ำเสมอถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวควรให้ปฏิบัติดังนี้

๑) ใช้เชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) พ่นอัตราตามคำแนะนำในฉลาก

๒) ใช้เชื้อไตรโครเดอร์มาอัตรา ๑ กิโลกรัม/น้ำ ๒๐๐ ลิตร พ่น

๒. ถ้ามีความจำเป็นให้ใช้สารเคมีพ่นเฉพาะจุดที่พบการระบาดเพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อราแพร่กระจายขยายเป็นวงกว้างออกไป สำหรับสารเคมีที่ใช้ ได้แก่

๑) อิติเฟนฟอส ๕๐ เปอร์เซนต์ อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

๒) บลาสติซิดิน-เอส ๒ เปอร์เซนต์ อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

๓) ไตรไซคราโซล ๗๕ เปอร์เซนต์ ดับบลิวพี อัตรา ๑๐ - ๑๖ กรัม ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

*** ควรพ่นในแปลงข้าวที่มีประวัติว่าเคยมีโรคระบาดมาก่อน การใช้สารเคมีพ่นซ้ำกันหลายครั้ง เชื้อราจะต้านทานสารเคมีหรือดื้อยา ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อราต้านทานสารเคมี จึงควรเลือกใช้สารเคมีบางชนิดพ่นสลับกัน ทั้งนี้ในการใช้สารเคมีควรใช้ด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้และสภาพแวดล้อม

๓. หว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม ๑๕ - ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการถ่ายเทอากาศได้ดี

๔. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรไซคลาโซล คาซูกามัยซิน คาร์เบนดาซิม

โพรคลอราซ อัตราตามคำแนะนำในฉลาก

หมายเหตุ จังหวัดที่มีข้อมูลพื้นที่ปลูกข้าว ๖๘ จังหวัด ๔,๓๓๑ ตำบล

*จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๕๖ จังหวัด ๒,๗๙๓ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๓๕ และ ๖๔.๔๙ ตามลำดับ

จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๑๒ จังหวัด ๑,๕๓๘ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๕ และ ๓๕.๕๑ ตามลำดับ

**จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๕๖ จังหวัด ๒,๗๗๙ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๓๕ และ ๖๔.๑๗ ตามลำดับ

จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๑๒ จังหวัด ๑,๕๕๒ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๕ และ ๓๕.๘๓ ตามลำดับ

รายละเอียดเพิ่มเติม ในรายงานสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช ทาง <http://www.doae.go.th/> หรือ <http://www.ppsf.doae.go.th/>

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดของโรคใหม่
ระหว่างปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙

